

Tetiana Prokopowycz

Państwowy Uniwersytet Humanistyczny w Równem, Ukraina

**ЗАКОХАНІ У СОЛОВЕЙКА:
ПОЕЗІЯ ЮЗЕФА БОГДАНА ЗАЛЕСЬКОГО
У ВОКАЛЬНОМУ ПРОЧИТАННІ МАРЦЕЛІЯ
МАДЕЙСЬКОГО**

Співаючий соловейко – один із улюблених мотивів літератури та музики. Пташині трелі надихали багатьох поетів і композиторів, збагачуючи мистецтво різноманітними інтерпретаціями цього неперевершеного артиста зі світу природи. Романтична естетика ХІХ століття сприяла зростанню орнітонімів у художніх текстах, а множинність конотацій пташиних образів, як в дзеркалі, відобразила специфіку світосприйняття їх авторів.

Приміром, при згадці імені Юзефа Богдана Залеського [Józef Bohdan Zaleski, 1802–1886 pp.] практично неможливо оминати характерних орнітологічних епітетів – „соловейко”, „жайворонок”, „зозуля”, „сокіл”. Ще в юності поет настроїв свій духовний камертон, по-романтичному рівняючись на пташиний щебет. Власне у програмовому вірші „Śpiew poety” (18.06.1823), надрукованому в часописі „Dziennik Warszawski”¹ Залеський сформулював своє творче кредо:

„I ja śpiewam, jak skowronek,
I ja lecę, pod niebiosami...”

Специфічну номінацію, alter ego поета, жваво підхопили польські літератори-побратими та критики. Згадаймо, хоча б Адама Міцкевича, який виразив вищу ступінь довіри та любові до Юзефа Богдана Залеського у віршованому посланні „Słowiczku mój” („Do B... Z”, серпень 1841 р.)². Врешті решт, Ян Адамський [Jan Adamski, 1841–1918 pp.] ствердно заявив у брошурі, написаній ним зразу після смерті знаменитого поета, що Богдан Залеський назавжди залишиться „[...] соловейком України”³.

Цікаво, що до нині зберігається науковий інтерес стосовно з’ясування семантичних значень орнітонімів у авторському висловлюванні яскравого

¹ J. B. Zaleski, *Śpiew poety*, „Dziennik Warszawski” 1825, t. 1, (czerwiec–sierpień), s. 34.

² A. Mickiewicz, *Do B...Z...*, *Poezje*, Lwów 1929, s. 208.

³ J. Adamski, *Bohdan Zaleski w poezji*, Poznań 1887, s. 21.

представника української школи польського літературного романтизму. Відповідно до контексту, дослідники словесності виявили у поезії Богдана Залеського символізацію птахів, споріднену з загальноєвропейськими художніми тенденціями XIX століття⁴: апелювання до християнських засад параклетосу⁵, зв'язок із слов'янською традицією „птаховолхвування”⁶; близькість до поезики українських народнопісенних джерел⁷; наслідування у вербальних засобах акустичних конструkcій пташиного співу⁸.

Слід нагадати, що в аналітичних студіях постійно розглядалася проблема музикальності віршів Богдана Залеського. З цього приводу Олександр Колесса⁹ відмічав чимало захоплень колег-науковців мелодійністю і ритмічністю творів одного із трійки уманських поетів. А Войцех Томашевський [Wojciech Tomaszewski]¹⁰ з'ясував, що серед польських авторів літератури до співу в XIX столітті Богдан Залеський став одним із найбільш популярних. Співучість його лірики викликала величезний резонанс у композиторській творчості XIX століття.

Вірші Ю. Б. Залеського, в яких переплелася туга за звитяжним минулим козацької України та замилювання красою дрібниць буденщини, отримали розмаїте звукове обрамлення у камерно-вокальних творах Фридерика Шопена [Fryderyk Chopin], Станіслава Монюшка [Stanisław Moniuszko], Ігнація Фелікса Добжинського [Ignacy Felix Dobrzyński], князя Казімежа Любомирського [książe Kazimierz Lubomirski] та ін. Варто відмітити, що поезія україно-польського соловейка стала напрочуд благодатним джерелом композиторських інспірацій у професійно-аматорських колах музикантів Галичини середини XIX століття. Мелодійність вербального тексту Ю. Б. Залеського надихнула відомих музикантів – Оскара Кольберга [Oskar Kolberg] і Владислава Желеньського [Władysław Żeleński].

Интерес до літературних образів поета проявив львівський правник Марцелій Мадейський [Marceli Ferdynand Madejski, (Madeyski), 1822–1886 pp.].

⁴ E. Nowicka, *Dwa wiersze o słowiku: Adam Mickiewicz i Bohdan Zaleski*, „Pamiętnik Literacki” 1992, t. 83/3, s. 45–60; J. B. Zaleski, *Wybór poezyj*, wstęp i oprac. B. Stelmaszczyk-Świątek, wybór, komentarz C. Gajkowska, Wrocław 1985, s. 17–20.

⁵ H. Gradkowski, *Debiut romantyka – Józef Bohdan Zaleski* [w:] *Debiuty Mickiewicza, debiuty romantyków*, red. Ł. Jarosław, Z. Łukasz, Kraków 2021, s. 395.

⁶ B. Stelmaszczyk-Świątek, *O poezji Bohdana Zaleskiego z lat emigracji: tradycja sentymentalna w romantyzmie polskim*, „Pamiętnik Literacki” 1981, t. 72/3, s. 107–148; B. Stelmaszczyk-Świątek, *Sentymentalny romantyk z Ukrainy: (warszawskie początki kariery literackiej Józefa Bohdana Zaleskiego)*, „Prace Polonistyczne / Studies in Polish Literature” 1976, t. 32, s. 157–177.

⁷ A. Jakubowski, *Wspomnienia polskiego wygnańca*, przekład, wstęp, redakcja tomu J. Ławski, P. Oczko, Białystok 2013, s. 76.

⁸ J. Adamski, *Bohdan Zaleski w poezji*, Poznań 1887, s. 21.

⁹ O. Колесса, *Українські народні пісні в поезіях Богдана Залеського* [w:] *Записки Наукового Товариства ім. Т. Г. Шевченка*, т. I, Львів 1892, s. 124–208.

¹⁰ W. Tomaszewski, *Literatura do śpiewania. Nuty z tekstem w ofercie wydawców na ziemiach polskich w latach 1801–1875* [w:] *Sztuka edycji*, t. 4, red. M. Lutomierski, Toruń 2013, s. 67–73.

Шість вокальних творів композитора-аматора на слова Залеського дають підстави говорити про духовну спорідненість митців. Натомість популярність пісень М. Мадейського серед меломанів XIX століття доводить ширший суспільний запит на мистецтво культурного пограниччя. Отож перспективним видається розгляд вокальної творчості композитора-аматора, інспірованої поезією Ю. Б. Залеського. Вивчення доробку польських митців XIX століття дозволяє в певних рисах визначити соціокультурний портрет слов'янських романтиків, які жили і творили в умовах імперського панування.

Мета наукової розвідки – з'ясувати специфіку авторського підходу М. Мадейського до музичного прочитання віршів Ю. Б. Залеського, в яких композитор-аматор особливо вподобав орнітологічні образи як вираз романтичної натури.

Постать Марцелія Мадейського в житті Львова 1840–80 років – непересічна і визначна. Випускник юридичного факультету Львівського університету (1846 р.) пов'язав своє життя із службою у сфері правосуддя. Займаючись адвокатською практикою, він досягнув чималих успіхів. Віце-президент Львова, президент асоціації львівських адвокатів, М. Мадейський удостоївся звання почесного громадянина міста. Двічі він обирався до Крайового Сейму, був членом Державного суду у Відні, нагороджений орденом Залізної корони III ступеня (1883 р.). На шпальтах газет Львова та Варшави його ім'я з'являлося як свідчення блискучої кар'єри правозахисника. Приміром, схвальну характеристику Мадейського зустрічаємо у варшавському часописі „Слово” (Słowo)¹¹:

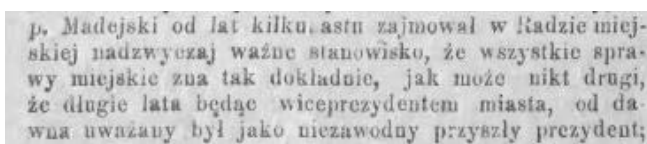

Иллюстрация 1. „Слово” 1883, nr 73 (16 III), s. 2

Źródło: <https://crispa.uw.edu.pl/object/files/31932/display/Default>

Втім, як птаху, щоб піднятися у небо і вільно літати у просторі, необхідно два крила, так і Марцелій Мадейський набирив висоту життєвих звершень, розвиваючи творче обдарування. Варто відмітити, що доктор права здобув хороший музичний вишкіл у відомого галицького композитора і педагога Йоганна Рукгабера [Johann Rockgaber]. Принаймні, з кінця 1840-х років молодого адвоката почали помічати в артистичних колах Львова. Марцелій Мадейський активно долучався до культурно-мистецького життя краю. Був серед членів Галицького музичного товариства (1853–54 рр.), Краківського товариства Приятелів прекрасних мистецтв (1864–65 рр.). Він товаришував

¹¹ Korespondencye, „Słowo” 1883, nr 73 (16 III), s. 2.

із відомими музикантами та поетами, брав участь у культурно-мистецьких акціях благодійного характеру.

Приміром, у 1854 році Мадейський подарував фонду бібліотеки Галицького музичного товариства шість авторських пісень¹². У львівському часописі „Dziennik Literacki” (1857 р., nr 98) повідомлялося, що Марселій Мадейський організував 1 серпня у Трускавці благодійний концерт на користь убогих калік (дохід 86 zł мр.). На концерті прозвучав його твір „Czarne Oczy” на слова Генриха Яблонського [Henryk Jabłoński]¹³:

Wśród zabaw i zajęć się sprawami zakładów publicznych pamiętają goście kąpielowi także o licznych ubogich, którzy tu dla kuracji przybyli. Już w zeszłym miesiącu zebrano w drodze subskrypcji 220 złr. m. k. i rozdano między ubogich, a d. 11 b. m. odbył się koncert muzyczny przez zebranych tu amatorów urządzony, z którego czysty dochód w kwocie 86 złr. m. k. obrócono na wsparcie nieszczęśliwych ubogich kalek.

Odegrano na fortepianie „die lustigen Weiber von Windsor” według Shakespear’a a z muzyką Ottona Nicolai; potem Nocturne Chopina, le rêve du soir Willmersona i mazurek najnowszy M. Madejskiego. Następnie odśpiewano arję z opery: „I Puritani”, „Czarne Oczy” H. Jabłońskiego z muzyką M. Madejskiego, a w końcu odegrał p. I. P. na fletynie z towarzyszeniem fortepianu arję z opery: „Othello”. Że koncert udał się dobrze łatwo mi uwierzyć, jeżeli wam doniosę, że kierował nim zaszczytnie znany z znakomitego talentu swego p. Marcelli Madejski.

Иллюстрация 2. Проводник, „Dziennik Literacki” 1857, nr 98, s. 909

Źródło: <https://dlibra.kul.pl/dlibra/publication/17753>

Взагалі, з тогочасних періодичних видань довідуємося, що музика Мадейського нерідко була у репертуарному списку польських виконавців¹⁴. Цікаво, що й музична критика досить високо оцінювала творчі звершення доктора права. Так, у варшавському „Ruch Muzyczny” зазначалося, що серед львівських композиторів дедалі більшого визнання здобуває Марцелій Мадейський, вокальні твори якого відзначаються мелодичністю і драматичністю¹⁵. Львівська преса називала його польським Шубертом¹⁶,

¹² В.а., *Kronika*, „Gazeta Lwowska” (Dodatek tygodniowy) 1854, nr 87, s. 358.

¹³ В.а., *Przewodnik*, „Dziennik Literacki” 1857, nr 98, s. 909.

¹⁴ Вокальні й інструментальні мініатюри М. Мадейського вливались у загальну течію тогочасної моди на домашнє музикування та аматорські концерти. На шпальтах львівського часопису з’являлась інформація як про видання творів композитора-аматора, так і про їх виконання. Див. „Nowiny” 1855, nr 50, s. 448.

¹⁵ В.а., *Doniesienia literackie*, „Biblioteka Warszawska” 1852, t. 2, s. 373.

¹⁶ L. Dunina, *O muzyce w Polsce*, „Dziennik Literacki” 1854, nr 36, s. 282.

а видавці відбирали композиції Мадейського до альбомів популярної музики XIX століття.

Безумовно, розповсюдженню музики композитора-аматора сприяла розвинена на той час видавнича справа. Фортепіанні і вокальні твори Мадейського були надруковані у Варшаві, Відні, Кракові, Лейпцигу, Львові, Перемишлі. Вони видавалися у одноосібних і колективних нотних збірках, а також у додатках часописів. Зокрема, до варшавського „Ruch Muzyczny” (1857 р.) увійшла вокальна мініатюра Мадейського на слова Залеського „Tryolety”¹⁷. До слова, у другий випуск „Album Towarzystwa Muzycznego we Lwowie za rok 1862” було відібрано три вокальні твори композитора:

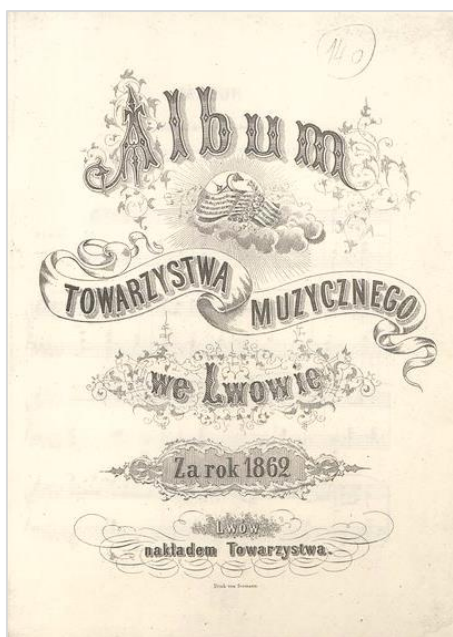

Иллюстрация 3. Album Towarzystwa Muzycznego we Lwowie za rok 1862

Жródło: [https://imslp.org/wiki/File:TN_-
- _Album_Lviv_1862.jpg](https://imslp.org/wiki/File:TN_-_Album_Lviv_1862.jpg)

Иллюстрация 4. M. Madejski, „3 Krakowiaki”

Жródło: [https://imslp.org/wiki/File:PMLP712312-
-tiff2pdf.pdf](https://imslp.org/wiki/File:PMLP712312-tiff2pdf.pdf)

Вочевидь, як стверджував Юзеф Сікорський [Józef Sikorski] у рецензії¹⁸ на „Album Towarzystwa Muzycznego we Lwowie”, твори М. Мадейського мали попит серед львівських меломанів:

¹⁷ M. Madejski, *Tryolety*, Dodatek muzyczny do: „Ruch Muzyczny” 1857, nr 22, s. 4.

¹⁸ J. Sikorski, *Album towarzystwa muzycznego we Lwowie za r. 1861*, „Pamiętnik Muzyczny i Teatralny” 1862, nr 32, s. 504–510.

Drugim w Albumie ustępem wokalnym jest Krakowiak „Wiosną o zaraniu, zorza się promieni” z muzyką pana *Marcellego Madejskiego*. Prawdziwe to cacko, drobne, ładne, czujące — i oczywiście tak płynne, że odrazu w uchu zostanie i do odśpiewania podlega. O przymiotach kompozycji pana Madejskiego częstośmy dawniej wspominać mieli sposobność. Ale już oddawna wdzięczna jego mu za umilkła — a przynajmniej jej odgłos do nas nie dolatywał. Cieszy nas więc ten Krakowiak, bo jest dowodem że zajęcia obywatelskie i społeczne prawnika, artystycznej rzeczy nie zasuszyły ze szkodą jej zwolenników.

Ilustracja 5. „Pamiętnik Muzyczny i Teatralny” 1862, nr 32, s. 509

Źródło: <https://crispa.uw.edu.pl/object/files/321031/display/PDF>

Слушно відмітила пані професор Любов Кияновська, що вокальний ліриці М. Мадейського прототипом служили пісенні зразки австрійських і польських композиторів¹⁹. Особливо близькою львівському композитору-аматору видалася шубертівська лінія: дивовижна природа чи не єдина відрада ліричного героя... Власне, творчість Богдана Юзефа Залеського цілком відповідала художньо-естетичним запитам Марцелія Мадейського. Після поразки варшавського повстання 1830 р., яку поет надзвичайно важко переживав, його втеча від революційної героїки до буденної дійсності проклала шлях у поетичний світ природи.

Найбільше галицькому композитору-аматору імпував оспіваний Залеським ідилічний світ соловейкового краю – аркадійної України, яка оживала у спогадах і мареннях ліричного героя. Звідси перевага лірико-споглядальної образності: „підслухана” пісня закоханої дівчини („Przy krosienkach”); солодкий сон-згадка про цнотливий поцілунок наречених („Co ja widział”); туга дівчини за коханим („Zakochana”), відрadne занурення в живописне минуле („Wspomnienie”); журба митця за рідним краєм („Nigdyż?”); смуток від світлих спогадів („Tryolety”).

Е. Бернацька-Гловаля слушно зараховує музичні образи М. Мадейського „[...] в коло етичних та естетичних цінностей бідермаєра”²⁰. Властиво вокальні мініатюри композитора-аматора цілком відповідали австрійській мистецькій течії середини XIX століття, яка виявилася досить плідною

¹⁹ L. Kijanowska-Kamińska, *Twórczość Marcellego Madejskiego w kontekście lwowskiego Biedermeiera* [w:] *Wokalistyka w Polsce i na świecie*, t. 8, red. E. Sasiadka, Wrocław 2013, s. 218–240.

²⁰ Е. Бернацька-Гловаля, *Польська аматорська пісня XIX ст. у львівському культурно-мистецькому континуумі*, „Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка. Музикознавчий Універсум” 2017, Вип. 40, s. 119–133.

у музичному середовищі Галичини²¹. Слід зауважити, що твори Мадейського адресувалися почасти як репертуар для домашнього музикування польській інтелігенції, яка у сольному співі з інструментальним акомпанементом знаходила розраду та вітху, відновлювала душевні сили після пережитих труднощів і невдач.

„Емоційний, наповнений сердечністю і ностальгією”²² поетичний текст Залеського зберігся в характері пісень Мадейського. Виражений вербальними прийомами психологічний паралелізм душевного стану ліричного героя і природніх явищ, в якому відчутний як відголос гетевських мотивів, так і переспів українських народних пісень, композитор-аматор цілком влучно підсилив звуковими засобами. Користуючись інтонаційним словником романтичної епохи, він наповнив віршоване слово сердечністю музичного вислову.

Ясна річ, оскільки вокальні твори галицького композитора передусім були написані для потреб домашнього музикування, вони цілком відповідали тогочасним жанровим моделям. Квадратність фразування, стандартність гармонічних зворотів і фактурних прийомів забезпечувало виконавську доступність творів. Проте, видається, Мадейський не спрощував музичну тканину. Поряд із куплетною формою („Zakochana”, „Nigdyż?”, „Tryolety”) він звернувся до більш розвиненої наскрізної структури („Wspomnienie”, „Co ja widział”). У відповідності до образного змісту, композитор формував мелодичну лінію з аріозно-пісенних і декламаційно-речитативних елементів. Отож вокальна партія пісень Мадейського доволі різноманітна. Діапазон в межах майже двох октав, часте використання стрибків на октаву, септиму, хроматичні звороти – все це вимагало б вокальної підготовки співака. Ймовірно, композитор розраховував, що співаки-любители на достатньому рівні володіють різними виконавськими прийомами, які опановували у приватних учителів або ж вокальних класах Галицького музичного товариства.

Строкатість мелодичного полотна в піснях Мадейського можна пояснити не тільки аматорським підходом до інтерпретації поетичного тексту, але й загальною тенденцією стилістики бідермаєру. Пильна увага до слова потребувала використання різних інтонаційних джерел – своєрідного міксу різностилістичних лексем західноєвропейської музики та народного мелосу. Безумовно, у вокальних мініатюрах Мадейського переважає опора на ритмоформули мазурки, особливо близькі польській громаді. Водночас, у пісні

²¹ З. Жмуркевич, *Європейський бідермаєр і галицька музика XIX століття*, „Студії мистецтвознавчі. Театр. Музика. Кіно” 2005, cz. 6 (10), s. 48–53.

²² С. Piątkowski, *Ukraina i Kozacy w poetyckiej reminiscencji polskiego romantyka. O stylu dumeek historycznych Bohdana Zaleskiego*, „Stylistyka” 2015, t. XXIV, s. 213.

„Zakochana”, поетичний текст якої є переспівом української пісні „Віють вітри”, помітний вплив думки. Такий етнокультурний діалогізм цілком закономірний в умовах багатонаціонального середовища Львова середини XIX століття.

Цікаво, що вірші Ю. Б. Залеського, які стали основою для вокальних творів М. Мадейського, містять провідний концепт „пісня”. Вона є втіхою співака із торбаном або виявом палких почуттів закоханих. Абсолютно очевидно, що у пісню обертається і пташиний щебет. У поетичних текстах, інтерпретованих композитором-аматором, зустрічаються поширені образи-орнітоніми: соловей, жайворонок, зозуля. Вони використовуються і як означення людини, і як символ радощів, молодості, весни. А спів соловейка корелюється з духом свободи, життя і натхнення.

Варто зауважити, що в інтонаційному оформленні образів-орнітонімів М. Мадейський опирався на досвід композиторів-романтиків. У його вокальних мініатюрах зустрічаються елементи звуконаслідування і звукозображальності. Так у пісні-елегії „Wspomnienie” вільний птах мов розправляє крила в кружлянні октавних ходів почергово тоніки (вверх) і домінанти (вниз):

Приклад музyczny 1. M. Madejski, „Wspomnienie”, t. 35–38

Натомість у пісні „Przy krosienkach” композитор використав вокаліз і колоратурні пасажі для імітації співу жайворонка у весняному саду:

Приклад музyczny 2. M. Madejski, „Przy krosienkach”, t. 25–28

Отже, Марцелій Мадейський винахідливо і розмаїто розвинув у вокальних творах орнітологічну образність, органічно вплетену у віршовані тексти Юзефа Залеського. Щоправда, якщо для польського поета української школи птах став одним із улюблених ідентифікаційних маркерів, то композитор-аматор перемістив орнітологічні знаки лише у романтичну площину, увиразнюючи через музику узгодження душевних станів ліричного героя з картинами природи. Отож успішний політик і юрист відкрив у поезії

Ю. Б. Залеського близьку йому емоційно-особистісну сферу, яка привабила М. Мадейського широкою гамою людських почуттів і виразною інтонацією поетичного тексту.

Bibliografia

- Adamski J., *Bohdan Zaleski w poezji*. Poznań 1887, 75 s., <https://polona.pl/preview/509fc7b5-5ec2-4909-9edd-b8011fab8be3> (30.01.22).
- B.a., *Doniesienia literackie*, „Biblioteka Warszawska” 1852, t. 2, s. 373.
- B.a., *Korespondencye*, „Słowo” 1883, nr 73 (16 III), s. 2.
- B.a., *Kronika*, „Gazeta Lwowska” (Dodatek Tygodniowy) 1854, nr 87, s. 358.
- B.a., *Obwieszczenie*, „Nowiny” 1855, nr 50, s. 8.
- B.a., *Przewodnik*, „Dziennik Literacki” 1857, nr 98, s. 909.
- Dunina L., *O muzyce w Polsce*, „Dziennik Literacki” 1854, nr 36, s. 282.
- Gradkowski H., *Debiut romantyka – Józef Bohdan Zaleski* [w:] *Debiuty Mickiewicza, debiuty romantyków*, red. Ł. Jarosław, Z. Łukasz. Kraków 2021, s. 395–407.
- Jakubowski A., *Wspomnienia polskiego wygnańca*, przekład, wstęp, redakcja tomu J. Ławski, P. Oczko, Białystok 2013.
- Kijanowska-Kamińska L., *Twórczość Marcelego Madejskiego w kontekście lwowskiego Biedermeyera* [w:] *Wokalistyka w Polsce i na świecie*, t. 8, red. E. Sąsiadka, Wrocław 2013, s. 218–240.
- Madejski M., *Pieśni Bohdana Zaleskiego ułożone w muzykę z towarzyszeniem fortepianu*: „Nigdyż?”, „Tryolety”, „Zakochana”, „Co ja widział”, Lwów 1862, <https://academica.edu.pl> (31.01.22).
- Madejski M., *Piosnki na głos „mezzo-soprano” z towarzyszeniem fortepianu*: *Wspomnienie; Modlitwy moje; Kukulka*, Lwów 1860, <https://vmirror.imslp.org/files/imglnks/usimg/b/bf/IMSLP781459-PMLP> (31.01.22).
- Madejski M., *Tryolety*, Dodatek muzyczny do: „Ruch Muzyczny” 1857, nr 22, s. 4.
- Mickiewicz A., *Do B...Z..., Poezje*, Lwów 1929, s. 208.
- Nowicka E., *Dwa wiersze o słowiku: Adam Mickiewicz i Bohdan Zaleski*, „Pamiętnik Literacki” 1992, t. 83/3, s. 45–60.
- Piątkowski C., *Ukraina i Kozacy w poetyckiej reminiscencji polskiego romantyka. O stylu dumek historycznych Bohdana Zaleskiego*, „Stylistyka” 2015, t. XXIV, s. 211–228.
- Stelmaszczyk-Świontek B., *O poezji Bohdana Zaleskiego z lat emigracji: tradycja sentymentalna w romantyzmie polskim*, „Pamiętnik Literacki” 1981, t. 72/3, s. 107–148.
- Stelmaszczyk-Świontek B., *Sentymentalny romantyk z Ukrainy: (warszawskie początki kariery literackiej Józefa Bohdana Zaleskiego)*, „Prace Polonistyczne / Studies in Polish Literature” 1976, t. 32, s. 157–177.
- Tomaszewski W., *Literatura do śpiewania. Nuty z tekstem w ofercie wydawców na ziemiach polskich w latach 1801–1875* [w:] *Sztuka edycji*, t. 4, red. M. Lutomierski, Toruń 2013, s. 67–73.
- Zaleski J.B., *Śpiew poety*, „Dziennik Warszawski” 1825, t. 1 (czerwiec–sierpień), s. 34.
- Zaleski J.B., *Wybór poezyj*, wstęp i oprac. B. Stelmaszczyk-Świontek, wybór, komentarz C. Gajkowska, Wrocław 1985, s. 17–20.
- Бернацька-Гловаля Е., *Польська аматорська пісня XIX ст. у львівському культурно-мистецькому континумі*, „Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка. Музикознавчий Універсум” 2017, Вип. 40, s. 119–133.
- Жмуркевич З., *Європейський бідермаєр і галицька музика XIX століття*, „Студії мистецтвознавчі. Театр. Музика. Кіно” cz. 6 (10), s. 48–53.
- Колесса О., *Українські народні пісні в поезіях Богдана Залеського* [w:] *Записки наукового Товариства ім. Т. Г. Шевченка*, t. 1, Львів 1892, s. 124–208.

IN LOVE WITH A NIGHTINGALE: THE POETRY OF JÓZEF BOHDAN ZALESKI
IN A VOCAL READING BY MARCELIUS MADEJSKI

Abstract

The poetry of Józef Bohdan Zaleski (1802–1886) was particularly popular in professional and amateur circles of musicians in mid-nineteenth-century Galicia. The poems of the bright representative of the „Ukrainian school” in Polish literature received a diverse sound frame in chamber and vocal works. The approaches to the selection of poetic texts and their musical interpretation reveal the artistic preferences of the Galician intelligentsia.

Literary images of the cultural frontier captured the imagination of the Lviv lawyer Marcelli Madejski (1822–1886). The idyllic world of the nightingale land, sung by the poet, became especially close to the amateur composer. M. Madejski's vocal miniatures „Never”, „Triplets”, „In Love”, „What I Saw”, „Recollection”, „At the Crossroads” reveal a wide range of human feelings, dominated by nostalgia and dream. Musical means express the emotional state of the lyrical hero of Zaleski's poems.

Keywords: Józef Bohdan Zaleski, Marcelli Madejski, vocal lyrics, Lviv composer, ornithonyms, Biedermeier, Galician culture